

Achtergrond informatie over het Energiehandvestverdrag

- Het [Verdrag inzake het Energiehandvest](#) (Energy Charter Treaty – ECT) is een multilateraal verdrag uit 1994 dat internationale samenwerking in de energiesector moet bevorderen. Momenteel zijn er [53 landen](#) lid van het ECT, waaronder alle EU-lidstaten (Italië is er in 2016 uitgestapt) en de EU zelf, landen in Oost-Europa en Centraal-Azië, Jemen, Jordanië, Japan en Turkije.
- Het ECT bevat naast regels over handel en doorvoer van energie ook regels over de bescherming van investeringen in de energiesector. Op basis hiervan kunnen energiebedrijven en hun aandeelhouders overheden aanklagen in het geval nieuwe regelgeving nadelige effecten hebben op hun bedrijfsactiviteiten en verwachte winsten.
- Deze claims worden behandeld via een arbitragesysteem dat bekend staat als *investor-to-state dispute settlement* (ISDS). Het ISDS systeem creëert een parallel rechtssysteem van private arbitragepanelen, bestaande uit door partijen benoemde advocaten. Nationale rechtssystemen komen buitenspel te staan. [Onderzoek van de Universiteit van Amsterdam](#) toont aan dat investeerders betere bescherming genieten onder het ECT dan onder Nederlands en Europees recht.
- Het ECT heeft al minstens [150 arbitragezaken](#) tussen investeerders en staten opgeleverd. Hiermee is het ECT veruit het meest gebruikte verdrag van alle investeringsbeschermingsverdragen wereldwijd. Belangrijke zaken zijn:
 - *Rockhopper v. Italië*: In augustus 2022 oordeelde een ECT tribunaal dat de Italiaanse staat een schadevergoeding van 240 miljoen euro moet betalen aan het Britse oliebedrijf Rockhopper voor een verbod op olieboringen nabij de Italiaanse kust.
 - *RWE en Uniper v. Nederland*: In 2021 dienden de Duitse energiebedrijven RWE en Uniper, eigenaren van kolencentrales in de Eemshaven en de Maasvlakte, twee aparte claims van gezamenlijk 2,4 miljard euro in tegen Nederland vanwege het verbod op kolen bij energieopwekking per 2030.
 - *Ascent Resources v. Slovenië*: In augustus 2022 spande het Britse energiebedrijf Ascent Resources een zaak aan tegen Slovenië waarin het 500 miljoen euro schadevergoeding eist voor het besluit om een milieueffectenrapportage voor een gas fracking project te verplichten.
 - *Vermilion v. Frankrijk*: In 2017 dreigde het Canadese olie- en gasbedrijf Vermilion, eigenaar van diverse kleine gasvelden in Nederland, om Frankrijk op basis van het ECT aan te klagen vanwege een voorgesteld plan om de winning van olie en gas op Frans grondgebied per 2040 te verbieden. Mede door deze dreiging besloot de Franse overheid het plan af te zwakken.
- Het ECT beschermt naar schatting [345 miljard euro](#) aan bestaande fossiele infrastructuur, waarvan een groot deel zal moeten worden afgebouwd om aan de klimaatdoelen te kunnen voldoen. Het ECT beschermt momenteel [61 kolencentrales](#).
- De fossiele industrie is nu al de [meest actieve sector](#) als het gaat om ISDS claims. Ruim 20% van alle ISDS claims wereldwijd is afkomstig van de fossiele industrie, waarvan 92% van de olie- en gasector. 17% van alle ISDS-zaken door de fossiel industrie is aangespannen onder het ECT.
- Het ECT vormt een groot [struikelblok voor de energietransitie](#). Het maakt klimaatbeleid duurder, en kan overheden terughoudend maken bij het opstellen en uitvoeren van ambitieuze klimaatplannen. Het [IPCC waarschuwt](#) expliciet dat het ECT door energiebedrijven gebruikt kan worden om nationale wetgeving, gericht op het afbouwen van fossiele brandstoffen, tegen te houden.

- In september 2021 [oordeelde](#) het Europees Hof van Justitie dat arbitragezaken tussen een investeerder uit een EU-lidstaat tegen een andere EU-lidstaat op basis van het ECT in strijd zijn met Europees recht. Vorige maand [oordeelde](#) de Duitse rechter dat de ECT claims van RWE en Uniper tegen Nederland niet rechtsgeldig zijn.
- Arbitragetribunalen leggen de uitspraak van het Europees Hof van Justitie echter gewoon naast zich neer en noemen het '[volledig irrelevant](#)' voor de ontvankelijkheid van claims onder het ECT.

Belangrijkste uitkomsten modernisering van het ECT

- De leden van het ECT praten sinds 2017 over [modernisering](#) van het verdrag. Tussen 2020 en 2022 zijn er 15 onderhandelingsrondes geweest. Op 24 juni 2022 werd er een [principeovereenkomst](#) bereikt. De tekst van het gemoderniseerde verdrag is formeel vertrouwelijk (ondanks vermeend aandringen van de EU), maar is begin september via de media [gelekt](#). De tekst zal tijdens de Energy Charter Conferentie op 22 november ter goedkeuring aan de ECT-leden worden voorgelegd. Unanimiteit is daarbij vereist.
- Het vernieuwde verdrag blijft bescherming bieden voor bestaande en nieuwe investeringen in fossiele brandstoffen. Dit druist in tegen de oproep van het [Internationaal Energie Agentschap](#) om geen nieuwe investeringen in fossiel te doen, en bestaande fossiele investeringen af te bouwen, om de klimaatdoelen van Parijs te kunnen halen.
- Het ECT bevat een 'flexibiliteit mechanisme' waarmee ECT leden bescherming voor fossiel kunnen afbouwen. Alleen de EU en het Verenigd Koninkrijk hebben hiervoor gekozen. Onder dit mechanisme geldt voor de EU het volgende:
 - [Nieuwe investeringen in fossiel](#) gemaakt na 15 augustus 2023 worden niet langer beschermd. Echter gelden er uitzonderingen voor bepaalde gas-gerelateerde investeringen, die nog tot 2030 of in het uiterste geval zelfs tot 2040 nog worden beschermd. Hieronder vallen ook gascentrales die onder de [EU taxonomie voor duurzame investeringen](#) als 'significant schadelijk' worden gedefinieerd.
 - [Bestaande investeringen in fossiel](#) gemaakt voor 15 augustus 2023 blijven nog tot tien jaar na inwerkingtreding van het nieuwe verdrag beschermd, en in het uiterste geval tot eind 2040. Dit betekent dat huidige investeringen in olie-, gas- en kolen nog tot tenminste 2033 beschermd blijven, terwijl deze in de loop naar 2030 al grotendeels moeten zijn afgebouwd om de klimaatdoelen te halen. Het flexibiliteit mechanisme is daardoor [niet in lijn](#) met het klimaatakkoord van Parijs.
- Het ECT breidt investeringsbescherming uit naar nieuwe energiematerialen en technologieën, zoals waterstof, watervrije ammoniak, biomassa, biogas en synthetische brandstoffen, en *carbon capture, utilization and storage* (CCUS). De EU zondert CCUS uit van bescherming. Deze uitbreiding van investeringsbescherming vergroot het risico op schadeclaims ten aanzien duurzame energie. UNCTAD [waarschuwde](#) onlangs dat overheden voldoende flexibiliteit moeten hebben voor noodzakelijke beleidsexperimenten die leiden tot klimaataanpassingen.
- Het controversiële en breed bekritiseerde ISDS mechanisme blijft onaangetast. Ook blijft de problematische 'sunset clause' ongewijzigd, wat betekent dat bij uittreding het verdrag nog 20 jaar van kracht blijft.
- Een nieuw opgenomen bepaling beoogt intra-EU arbitrage onder het ECT uit te sluiten. Daarmee kan uitvoering worden gegeven aan de uitspraak van het Europees Hof van Justitie. Echter wordt deze bepaling pas van kracht zodra het nieuwe verdrag volledig in werking treedt. Dat kan nog jaren duren. Tot die tijd blijft het huidige verdrag in strijd met EU recht.

- De EU-lidstaten zullen tijdens de [Energieraad op 25 oktober](#) gaan stemmen over goedkeuring van het gemoderniseerde ECT.
- De Tweede Kamer houdt op [18 oktober een commissiedebat](#) over de Nederlandse inzet voor de Energieraad. Het ECT staat op de agenda.
- Een gekwalificeerde meerderheid is nodig in de Raad om het ECT goed te keuren. Verschillende landen overwegen echter uit het ECT te stappen:
 - Polen heeft een [wet voorgelegd](#) om uit het ECT te stappen
 - Spanje heeft voor een gezamenlijke EU-uittrekking [gepleit](#)
 - De Nederlandse Tweede Kamer heeft deze oproep in een [aangenomen motie](#) ondersteund
 - Uit gesprekken weten we dat Duitsland en België overwegen zich van stemming te zullen gaan onthouden
- In het geval dat de EU het nieuwe verdrag niet goedkeurt, zal het gezamenlijk uit het bestaande verdrag moet stappen om uitvoering te geven aan het vonnis van het Europees Hof van Justitie. De EU zal daarbij wel de ‘sunset clause’ moeten neutraliseren. Dat is [juridisch mogelijk](#) door een onderling verdrag te sluiten waardoor deze clause niet meer van toepassing zal zijn tussen de EU-lidstaten onderling.

Achtergrond materiaal:

- E3G: Is The New Energy Charter Treaty Aligned with the Paris Agreement? A Reform that still Falls Short. September 2022.
<https://9tj4025ol53byww26jdkao0x-wpengine.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/E3G-Briefing-Is-the-New-ECT-Aligned-with-the-Paris-Agreement.pdf>
- IISD: Modest Modernization or Massive Setback? An analysis of the Energy Charter Treaty agreement in principle. August 2022.
<https://www.iisd.org/system/files/2022-07/energy-charter-treaty-agreement-analysis.pdf>
- The New Energy Charter Treaty in Light of The Climate Emergency. Jus Mundi blog. July 2022.
<https://blog.jusmundi.com/the-new-energy-charter-treaty-in-light-of-the-climate-emergency%E2%80%AF/>
- CAN Europe: Toxic Elements of The Energy Charter Treaty Reform. Why the EU must withdraw to avoid a greater disaster for the climate. June 2022.
<https://caneurope.org/content/uploads/2022/06/Why-signing-off-on-Energy-Charter-Treaty-reform-would-be-a-disaster-for-the-climate.pdf>
- SOMO: Het Energy Charter Treaty. Een Struikelblok voor de Energietransitie. April 2022.
<https://www.somo.nl/nl/het-energy-charter-treaty-een-stuikelblok-voor-de-energietransitie/>
- SOMO: Het Energy Charter Treaty. Hoe Zat Het Ook Al Weer? April 2022.
<https://www.somo.nl/nl/energy-charter-treaty-hoe-zat-het-ook-al-weer/>
- SOMO, Ember, IEEFA: Compensation for Stranded Assets? German Energy Giants Claim Billions in Public Funds for Loss-Making Dutch Coal-Fired Power Plants. April 2021.
<https://www.somo.nl/compensation-for-stranded-assets/>
- SOMO: ‘Superbescherming’ voor Bedrijven. Hoe Investeringsverdragen en ISDS Meer Rechten Bieden aan Buitenlandse Investeerders dan Nederlands en EU-recht. Maart 2021.
<https://www.somo.nl/nl/superbescherming-voor-bedrijven/?noredirect=nl-NL>

Contact

Dr. Bart-Jaap Verbeek

Stichting Onderzoek Multinationale Ondernemingen (SOMO)

b.verbeek@somo.nl / 06-43555019